

SOCIALISTINIO REALIZMO VAIDYBA IR ISTORIOGRAFIJOS PROBLEMATIKA

Lukas Alsys
Kauno Kolegija

V. Pavardė: Lukas Alsys
E. puslapis: <https://www.kaunokolegija.lt/muf/>
E. paštas: lukas.alsys@go.kauko.lt
Institucija: KK Menų ir ugdymo fakulteto Menų akademija
Adresas: Pramonės pr. 20, Kaunas
Telefono nr.: +370 645 27667

Tyrimo tikslas. Išanalizuoti socialistinio realizmo vaidybos teorinę ir ideologinę sampratą bei jų reikšmes ir atspindžius vaidybos pedagoginėse praktikose ir teatro spektaklių vaidmenyse.

Reikšminiai žodžiai: cenzūra, istoriografija, Lietuvos teatras, socialistinis realizmas

Tyrimo metodai. Siekiant surasti pirminės socrealistinės vaidybos teorijos bei metodikos gaires, parankiausia naudoti šaltinių ir atvejų analizės metodologijas. Tad, analizuojant literatūrą, patogiausia naudoti morfologinės analizės metodą. Tiriant vaizdinę medžiagą, parankiausias metodas yra aprašomasis siekiant rekonstruoti socialistinės vaidybos principus praktikoje. Darbe taikoma ir propagandos teorija naudojantis Gintauto Mažeikio straipsniais ir darbais. Naudojama ir diskurso analizei būdingomis metodologinėmis priemonėmis.

Išvados. Socrealistiniai vaidybos principai, teorija, pedagogika ir praktika nėra anksčiau nuosekliai tyrinėti lietuvių autorių. Svarbu išskirti, kad socrealizmas daugiausia buvo nagrinėtas sovietmečiu, todėl parašyti tekstai reikalauja naujo požiūrio dėl savo ideologinio - propagandinio pobūdžio. Šiuolaikiniai tyrimai, kaip savo daktaro disertacijoje pažymi Goda Dapšytė – nukreipti į socialistinį realizmą, kaip politinį ir politikos formavimo bei tvirtinimo įrankį arba kaip į meno kryptį bendrai. Dažnu atveju vertinama tik literatūra. Lietuvoje kol kas vaidybos teorijų ir metodologijų tyrimams skiriama mažai dėmesio, kalbant apie sovietinės okupacijos laikotarpį. Daugiau dėmesio skiriama cenzūrai ir jos poveikiui ar metaforinio teatro formavimuisi, paskutiniams okupacijos dešimtmečiams ir pokyčiams vykusiems tuo metu. Tad galima pabrėžti, kad po Sovietų sąjungos griūties sovietinio teatro, ypač vaidybos, nuoseklių tyrimų Lietuvoje trūksta. Tokių tyrimų trūkumą puikiai iliustruoja autorių grupės parengta „Lietuvių teatro istorija“: II tomą autoriai baigia 1940-ais, o III tomą pradeda 1970-ais. Taigi, 30 metų socialistinio realizmo teatro Lietuvoje taip ir lieka neperžiūrėtas, naujai neįvertintas ir neperrašytas.

Originalumas ir (arba) praktinis reikšmingumas. Cenzūros tyrimai analizuoja tai, kas buvo draudžiama, mažiau dėmesio skiriant tam, ko buvo reikalaujama, todėl šiame tyrime dėmesys skiriamas būtent reikalavimams, nagrinėjant aktorius rengimo teorijas, jų pokyčius, esminius estetinius raiškos bruožus, vaidmenis, aktorinę raišką ir pedagogikos praktikas sovietiniame Lietuvos teatre. Šiame darbe gilinama į vaidybos teoriją, praktiką ir pedagogiką siekiant atrasti ne kas buvo draudžiama, o ko buvo reikalaujama, tai išskiriant kaip mokslinę problemą. Siekiama identifikuoti, kaip pedagoginiai ir teoriniai principai buvo taikomi, interpretuojami, keičiami realiuose spektakliuose, kuriant įvairius vaidmenis naujose ir klasikinėse dramose, skirtinguose žanruose, atskleidžiant kokių pagrindų naujoji, socialistinio realizmo, vaidybos metodologija buvo kuriama. Tokiu būdu bus bandoma pateikti šio laikotarpio (1940-1970) naują kritišką istorinį vertinimą, kadangi toks naujas vertinimas yra būtinas pilnavertiškai teatro istoriografijai.